

केंद्र पुरस्कृत “नोकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतिगृह” ही सुधारित योजना राज्यात केंद्र:राज्य:स्वयंसेवी संस्था यांच्या अनुक्रमे ६०:१५:२५ या हिस्स्याच्या प्रमाणात राबविण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग.

शासन निर्णय क्रमांक- संकीर्ण २०२०/प्र.क्र. ९० /कार्या-२,
नवीन प्रशासकीय इमारत, तिसरा मजला, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक - २३ ऑगस्ट, २०२१.

वाचा :- केंद्र शासनाचे अ.शा. पत्र क्र.४५/२६/२०१७-WWH, दि.१५.१२.२०१७ अन्वये प्राप्त मार्गदर्शक सूचना.

प्रस्तावना :-

देशाच्या सामाजिक-आर्थिक प्रगतीशील बदलामुळे शहरी भागात नोकरीच्या शोधात अनेक महिला त्यांचे घर सोडून राहत आहेत. अशा नोकरी करणाऱ्या एकल महिला, अविवाहीत, विधवा, घटस्फोटित, विभक्त, पती बाहेरगांवी असलेल्या महिलांना नोकरीच्या ठिकाणी सुरक्षित आणि सोयीस्कर पद्धतीने निवासाच्या व्यवस्थेकरीता “नोकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतिगृह” ही योजना सद्यस्थितीत कार्यान्वित आहे. सदर योजना ही केंद्र शासन व स्वयंसेवी संस्था यांच्या मार्फत ७५:२५ ह्या प्रमाणात राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पबाह्य राबविण्यात येत आहे. केंद्र शासनाच्या दि.२२.११.२०१७ रोजीच्या निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांनुसार सद्यस्थितीत अस्तित्वात असलेल्या योजनेमध्ये अंशतः बदल करून नोकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतिगृहाची इमारत भाडेतत्वावर उपलब्ध करून घेवून सुधारीत योजना केंद्र : राज्य : स्वयंसेवी संस्था यामध्ये अनुक्रमे ६०:१५:२५ प्रमाणात राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाच्या दि.२२.११.२०१७ रोजीच्या निर्णयातील मार्गदर्शक सूचनांनुसार (Guidelines) योजना राज्यात केंद्र : राज्य : स्वयंसेवी संस्था यामध्ये ६०:१५:२५ प्रमाणात खालील प्रमाणे राबविण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२) सुधारित “नोकरी करणाऱ्या महिलांचे वसतिगृह” योजनेचे स्वरूप:- केंद्र पुरस्कृत “नोकरी करणाऱ्या महिलांचे वसतिगृह” या सुधारीत योजनेचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे राहील :-

१) राज्यातील लोकसंख्या व नोकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतिगृहांची मागणी लक्षात घेता मुंबई उपनगर जिल्हा-६, मुंबई शहर जिल्हा-४, ठाणे जिल्हा-४, पुणे जिल्हा-४ व राज्यातील उर्वरित ३२ जिल्ह्यांकरीता प्रत्येकी एक याप्रमाणे ५० वसतिगृहांना इमारत भाडेतत्वावर उपलब्ध करून घेवून “नोकरी करणाऱ्या महिलांचे वसतिगृह” ही सुधारीत योजना राज्यात राबविण्यात येईल.

२) सदर वसतिगृहांची प्रवेश क्षमता ही प्रति वसतिगृह कमाल १०० प्रवेशित एवढी मर्यादित असेल.

- ३) कमाल १०० प्रवेशित क्षमतेच्या वसतिगृहांसाठीच्या इमारत भाडे करीता केंद्र : राज्य : स्वयंसेवी संस्था यामध्ये अनुक्रमे ६०:१५:२५ प्रमाणात प्रति वसतिगृह केंद्र हिस्सापोटी रु. ६.०० लक्ष व राज्य हिस्सापोटी रु. १.५० लक्ष एवढा वार्षिक निधी देय असेल.
- ४) योजना मंजूर होऊन वसतिगृह सुरु करतेवेळी वसतिगृहासाठी आवश्यक फर्निचर खरेदी करण्यासाठी एकरकमी अनावर्ती निधी रु. ७,५००/- प्रति प्रवेशित देय असेल. वितरित करावयाच्या निधीचा हिस्सा केंद्र : राज्य यामध्ये ६०:४० प्रमाणात असणार आहे.
- ५) या योजने अंतर्गत अर्ज करताना संस्थेची प्रवेशित क्षमता कमीतकमी २५ असावी.
- ६) “नोकरी करणाऱ्या महिलांचे वसतिगृह” या सुधारीत योजनेतर्गत वसतिगृहात प्रवेशासाठी महानगरामध्ये (Metropolitan City) नोकरी करणा-या एकुण मासिक वेतन (Consolidated Gross Salary) रु. ५०,०००/- पर्यंत व इतर शहरांमध्ये नोकरी करणा-या एकुण मासिक वेतन (Consolidated Gross Salary) रु. ३५,०००/- पर्यंत इतके उत्पन्न असणा-या महिला पात्र असतील.
- ७) सदर वसतिगृहांमध्ये नोकरी करणा-या महिला तसेच नोकरीसाठीचे प्रशिक्षण घेणा-या महिलांनाही प्रवेश देण्यात येईल. नोकरीचे प्रशिक्षण घेणा-या महिलांची संख्या ३० % पेक्षा अधिक असणार नाही.
- ८) वसतिगृहात नोकरी करणा-या प्रवेशित महिलेकडून एकल वास्तव्य म्हणजे एका खोली मध्ये एका प्रवेशित महिलेकरीता (Single Occupancy) एकुण मासिक पगाराच्या १५ % व दुहेरी वास्तव्य म्हणजे एका खोली मध्ये दोन प्रवेशित महिलेकरीता (Double Occupancy) एकुण मासिक पगाराच्या प्रत्येकी १० % व एकत्रीत हॉल (Dormitories) मधील वास्तव्याकरीता ७.५% यापेक्षा अधिक भाडे आकारता येणार नाही.
- ९) नोकरीचे प्रशिक्षण घेणा-या प्रशिक्षणांर्थी महिलेकडून एकल वास्तव्याकरीता रु. ३,०००/- व दुहेरी वास्तव्या करीता प्रत्येकी रु. २,०००/- जास्तीतजास्त भाडे आकारता येईल.
- १०) भाडे आकारणी पोटी प्राप्त महसुलाची रक्कम ही प्रवेशित महिलांना पुरविण्यात येणा-या सर्व प्रकारच्या सोयी सुविधांसाठी संस्थाचालकास वापरण्याची परवानगी असेल.
- ११) वसतिगृहात प्रवेश करणा-या महिलेसोबत तिची १८ वर्षांपर्यंतची मुलगी आणि ५ वर्षे वयापर्यंतचा मुलगा देखील राहू शकेल.
- १२) वसतिगृहात राहणा-या महिलांच्या मुलांसाठी पाळणाघराची (Day Care Centre) सोय असेल. पाळणाघरातील मुलांसाठी आकारणा-यात येणारे शुल्क मुलाच्या आईच्या वेतनाच्या जास्तीतजास्त ५% किंवा बालकासाठी झालेल्या प्रत्यक्ष खर्चापैकी जी रक्कम कमी असेल इतक्या मर्यादेतच आकारण्यात येईल.
- १३) वसतिगृहात वास्तव्यास असलेल्या महिलेच्या उत्पन्नामध्ये वाढ झाल्यास अश्या महिलांना सहा महिन्यांच्या आत वसतिगृह सोडावे लागेल.
- १४) या योजनेतर्गत प्रवेशित महिलेस वसतिगृहात जास्तीतजास्त ३ वर्षांपर्यंतच्या कालावधी साठी राहता येईल. तथापि अपवादात्मक परिस्थितीत जिल्हा व्यवस्थापन समितीच्या मान्यतेने सदरचा कालावधी एकावेळी सहा महिन्यांपर्यंत वाढविण्यास मुदतवाढ देता येईल. मात्र कोणत्याही परिस्थितीत महिलेचा वसतिगृहातील वास्तव्याचा एकुण कालावधी हा ५ वर्षापेक्षा अधिक असणार नाही.

१५) केंद्र शासनाचे निर्गमित केलेल्या नवीन मार्गदर्शक सूचना राज्यात सद्यःस्थितीत कार्यरत असणा-या नोकरी करणा-या महिलांच्या वसतिगृहांसाठी लागू राहणार नाहीत.

३. योजनेचे लाभार्थी:- नोकरी करणा-या महिलांचे वसतीगृहांमध्ये प्रवेशासाठी खालील लाभार्थी अर्ज करू शकतील-

- १) नोकरी करणारी कोणतीही महिला (एकल,विधवा, घटस्फोटीत,विवाहीत इत्यादी). तथापि, सदर महिलेचे पती किंवा कुटुंबातील जवळचे सदस्य त्या शहरात वास्तव्यास नसतील.
- २) दिव्यांग प्रवेशितांसाठी जागा प्रचलीत आरक्षण पद्धतीनुसार राखीव राहतील.
- ३) नोकरीसाठी प्रशिक्षण घेणा-या महिलांनाही प्रवेश देण्यात येईल. तथापि, नोकरी करणा-या महिलांना जागा उपलब्ध करून दिल्यानंतरच प्रशिक्षणार्थी महिलांना प्रवेश देण्यात यावा. तसेच प्रशिक्षणार्थी महिलांची संख्या एकूण क्षमतेच्या ३० टक्क्यापेक्षा अधिक असणार नाही.
- ४) लाभार्थी महिलेला १८ वर्ष वयापर्यंतची मुलगी किंवा ५ वर्षापर्यंतचा मुलगा असल्यास त्यांच्या निवासाची व्यवस्था त्यांच्या आईसोबत करण्यात यावी. तसेच अशा महिलांना डे केअर सेंटरची सुविधा उपलब्ध करून देणे आवश्यक राहिल.

४. अर्ज करण्यास पात्र संस्था व त्यांचा प्राथम्यक्रम :- खाली नमूद केलेल्या संस्था /एजन्सीज योजनेसाठी पात्र असतील :-

- १) महिला विकास महामंडळांसह राज्य सरकारी एजन्सी, महिला वित्त निगम इ.
- २) शहरी महानगर पालिका आणि कटक मंडळे.
- ३) पंचायती राज संस्था.
- ४) स्वयं सहायता बचत गट
- ५) मान्यताप्राप्त महाविद्यालये /विद्यापीठे
- ६) महिला कल्याण/ सामाजिक कल्याण / महिलांचे शिक्षण या क्षेत्रात काम करणाऱ्या संस्था, ज्या संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० किंवा त्या त्या वेळी अस्तित्वात असलेला राज्य अधिनियम,सार्वजनिक धर्मदाय विश्वस्त संस्था,सहकारी संस्था अधिनियम अंतर्गत नोंदणीकृत असाव्यात आणि अशा संस्थांनी खालील निकष पूर्ण केलेले असावेत.
 - राज्य शासनाच्या महिलांसंबंधीत योजना/अधिनियम राबविण्याचा अनुभव असावा किंवा संबंधित संस्थेस कमीत कमी ३ वर्षांचा अनुभव असावा.तसेच त्यांचे कामकाज समाधानकारक असल्याबाबत शासनाचा अहवाल असावा.
 - संबंधित संस्थेचे स्वतंत्र घटनापत्रक असावे. त्यात संचालक मंडळाचे अधिकार, कर्तव्य व जबाबदाऱ्या स्पष्टपणे परिभाषित केलेल्या असाव्यात.
 - सदर योजनेअंतर्गत अनुदान मिळण्यास पात्र होण्यासाठी संबंधित संस्थेने अनुदानासाठी अर्ज दाखल करण्याच्या दिनांकाच्या आधी तीन वर्ष महिला कल्याण /सामाजिक क्षेत्र/महिला शिक्षण या क्षेत्रातील अनुभव असावा.

- संस्थेची आर्थिक परिस्थिती चांगली असावी आणि संस्थेकडे सदर प्रकल्प व्यवस्थापन करण्यासाठी सुविधा, स्रोत आणि अनुभवी कर्मचारी वर्ग असला पाहिजे.
- संस्थेमध्ये वसतिगृहातील महिलांसोबत असलेल्या शालेय पूर्व बालकांसाठी ना-नफा तत्वावर पाळणाघर असावे.
- कॉन्फेडरेशन ऑफ इंडियन इंडस्ट्री (CII), भारतीय वाणिज्य आणि उद्योग मंडळ (ASSOCHAM), भारतीय वाणिज्य एवं उद्योग महासंघ (FICCI) इत्यादीसारख्या कॉर्पोरेट किंवा संघटनांसाठी त्याच्या महिला कर्मचाऱ्या व्यतिरिक्त या योजने अंतर्गत इतर काम करणाऱ्या महिलांना देखील वसतिगृहात प्रवेश देणे बंधनकारक आहे.
- केंद्रीय महिला व बाल विकास मंत्रालय आणि राज्य शासनाच्या अर्थसहाय्यातून “नोकरी करणाऱ्या महिलांसाठी वसतिगृह” बांधून ज्या संस्था सदर योजनेच्या निकषांनुसार प्रकल्प चालविण्यास सक्षम आहेत, अशा संस्थेकडे सदर वसतिगृह चालविण्यास देऊ शकतात. या करिता राज्य शासन या योजनेच्या निर्धारित निकषांनुसार अर्थसहाय्य देऊ शकतात.

५. योजना राबविणा-या संस्थांसाठी मार्गदर्शक तत्वे सोबतच्या परिशिष्ट-अ मध्ये दर्शविण्यात आली आहेत.

६. संस्थांनी अर्ज सादर करण्याची पद्धती :-

प्रत्येक वर्षाच्या सप्टेंबर महिन्या अखेरीस राज्य शासन राज्यामध्ये आवश्यक असलेल्या नोकरी करणा-या महिलांच्या वसतिगृहांच्या संख्येचे मुल्यांकन करून केंद्र शासनाच्या महिला व बाल विकास विभागास कळवेल. उपलब्ध संसाधनांच्या अधिन राहून केंद्र शासन पुढील आर्थिक वर्षाच्या अर्थसंकल्पात मंजूर करता येणा-या प्रकल्पांना मंजूरी देईल आणि आवश्यक तरतुद उपलब्ध करून देईल. केंद्र शासनाच्या मान्यतेनंतर आयुक्त महिला व बाल विकास, पुणे यांचा मार्फत सदर योजना राबविण्यास इच्छुक असलेल्या संस्थांकडून अर्ज/प्रस्ताव मागविण्यासाठी जाहिरात देण्यात येईल. नोकरी करणा-या महिलांचे वसतिगृह या योजनेतर्गत केंद्र शासनाने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचना व शासन निर्णयामध्ये नमुद केलेल्या सर्व कागदपत्रांसह विहीत नमुन्यामध्ये प्रस्ताव सादर करणे आवश्यक राहील.

७. संस्थांकडून भाडेतत्वावर चालविण्यात येणाऱ्या वसतिगृहासाठी अर्थसहाय्य मंजूरी साठी आवश्यक असणारी कागदपत्रे परिशिष्ट-ब मध्ये दर्शविण्यात आलेली आहेत.

८. राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समिती (State Level Sanctioning Committee) :-

जिल्हानिहाय प्राप्त प्रस्तावांची छाननीकरून ज्या संस्था योजनेचे निकष पूर्ण करतील अशा संस्थांचे प्रस्ताव आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय अध्यक्षतेखालील प्रकल्प मंजूर समिती (State Level Sanctioning Committee) समोर मंजूरी करिता ठेवावेत.

सदर प्रकल्प मंजूर समितीमध्ये वित्त विभाग आणि सार्वजनिक बांधकाम विभाग व गृह विभागांच्या प्रतिनिधींचा समावेश असेल. त्यानुसार नोकरी करणा-या महिलांसाठी वसतिगृह स्थापन करणे या योजनेतर्गत प्राप्त प्रस्तावांची छाननी करणे व पात्र प्रस्तावांची केंद्र शासनास

शिफारस करणे यासाठी राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समितीची रचना खालीलप्रमाणे राहिल :-

अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, महिला व बाल विकास विभाग,मंत्रालय-	अध्यक्ष,
अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय अथवा त्यांचे प्रतिनिधी-	सदस्य,
अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग,मंत्रालय, अथवा त्यांचे प्रतिनिधी-	सदस्य,
अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, गृह विभाग,मंत्रालय, अथवा त्यांचे प्रतिनिधी	सदस्य,
आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे	सदस्य,
सह/उप सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय,	सदस्य,
उपायुक्त (महिला विकास),महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे	सदस्य सचिव

९. भाडे तत्वावर कार्यरत वसतीगृहांसाठी निधी वितरणाची पद्धती :-

१. राज्यस्तरीय प्रकल्प मंजूर समितीने दिलेली मंजूरी ही प्रथमतः दोन वर्षासाठीची मंजूरी असेल. तदनंतर आवश्यक कागदपत्रांची पूर्तता केल्यानंतर पुढील दोन वर्षासाठी मुदतवाढ देण्यात येईल.
२. संस्थेच्या प्रस्तावास मान्यता मिळाल्यानंतर लगेचच प्रथम वर्षाचा निधी वितरीत करण्यात येईल. तथापि, प्रस्तावासोबत नवीन भाडे करारपत्र, वसतीगृहाचे दोन फोटो ज्यामध्ये सदरील सतीगृह महिला व बाल विकास मंत्रालयाच्या अर्थसहाय्याने सुरु आहे याचा उल्लेख आहे, असे सादर करणे आवश्यक राहिल.
- ३) प्रथम वर्षाच्या निधीच्या खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र व जिल्हा व्यवस्थापन समितीचा तपासणी अहवाल व इतर कागदपत्रे सादर केल्यानंतर दुसऱ्या वर्षाचा निधी वितरीत करण्यात येईल.

१०. जिल्हा व्यवस्थापन समिती (District Management Committee) :-

योजनेंतर्गत कार्यरत वसतीगृहांचे वेळोवेळी मूल्यमापन करणे, पात्र संस्थेकडून आकारावयाच्या भाड्याची रक्कम निश्चित करणे तसेच योजनेच्या प्रभावी व परिणामकारक अंमलबजावणीसाठी स्थानिक परिस्थितीनुसार योग्य निर्णय घेण्याचे अधिकार जिल्हा व्यवस्थापन समितीस (District Management Committee) राहतील. योजनेच्या अंमलबजावणीचा सहामाही अहवाल राज्य शासनास सादर करण्याची जबाबदारी जिल्हा व्यवस्थापन समितीची राहिल. सदर समितीची रचना खालीलप्रमाणे असेल.

जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
पोलिस अधिक्षक	सदस्य
कार्यकारी अभियंता, सार्वजनिक बांधकाम विभाग	सदस्य
जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरणाचा प्रतिनिधी	सदस्य

स्वयंसेवी संस्थेचा एक प्रतिनिधी (ज्याचा कार्यरत महिला वसतीगृहे किंवा प्रस्तावित वसतीगृहाशी काहीही संबंध नसावा)	सदस्य
जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी (या समितीमध्ये कमीत कमी दोन महिला प्रतिनिधी असाव्यात)	सदस्य सचिव

११. वसतिगृह व्यवस्थापन समिती (Hostel Management Committee):-

वसतीगृहाचे दैनंदिन व्यवस्थापन/नियंत्रण वसतीगृह व्यवस्थापन समितीकडून करण्यात येईल. वसतिगृह व्यवस्थापन समिती वसतिगृहाचा तिमाही अहवाल जिल्हा व्यवस्थापन समितीस सादर करेल. वसतीगृह व्यवस्थापन समिती किमान दर महिन्याला एक किंवा आवश्यकतेनुसार बैठक घेईल. वसतीगृह व्यवस्थापन समितीची रचना खालील प्रमाणे राहिल.

जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी	अध्यक्ष
परिविक्षा अधिकारी	सदस्य
संरक्षण अधिकारी	सदस्य
दोन वरिष्ठ प्रवेशित	सदस्य
प्रतिष्ठीत समाजसेवक/सामाजिक संस्थेचा प्रतिनिधी.	सदस्य
वसतीगृह अधीक्षक	सदस्य सचिव

सदर योजनेच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी केंद्र/राज्य शासनाकडून आवश्यक उपाययोजना करण्यात येतील. तसेच त्रयस्थ पथकाकडून वेळोवेळी केली जाईल. तसेच राज्य शासनाकडून आवश्यकतेनुसार मुल्यमापन/निरीक्षण करण्यात येईल.

१२. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक २०२१०८२३१५५६३८६९३० असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(महेश वरुडकर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा.सभापती/उप सभापती/सदस्य, विधान परिषद, विधानमंडळ, मुंबई
५. मा.अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/सदस्य, विधानसभा/, विधानमंडळ, मुंबई
६. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधान परिषद, विधानमंडळ, मुंबई

७. मा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. मा.राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
९. सर्व मा. मंत्री आणि मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१०. मा. मुख्य सचिव, मंत्रालय मुंबई
११. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव सर्व मंत्रालयीन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. विभागीय आयुक्त (सर्व)
१३. आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे
१४. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१५. महालेखापाल - महाराष्ट्र-१/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर
१६. महालेखापाल - महाराष्ट्र-१/२ (लेखा परिक्षा), मुंबई / नागपूर
१७. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
१८. सह सचिव, उपसचिव, अवर सचिव महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१९. सर्व सह आयुक्त/उप आयुक्त / विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे
२०. सर्व विभागीय उपआयुक्त, महिला व बाल विकास (आयुक्तालय पुणे मार्फत)
२१. सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी (आयुक्तालय पुणे मार्फत)
२२. महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई (सर्व कार्यासने)
२३. निवड नस्ती, कार्यासन-२

परिशिष्ट- “अ”

योजना राबविणाऱ्या संस्थासाठी मार्गदर्शक तत्वे:-

१	या योजने अंतर्गत अर्ज करताना त्या त्या क्षेत्रातील अपेक्षित लाभार्थींची संख्या विचारात घेण्यात यावी.
२	प्रकल्पाचे/वसतीगृहाच्या सनियंत्रणाचे अधिकार जिल्हाधिकारी यांना राहतील व मान्यतेनुसार योजना पूर्ण होत असले बाबत तसेच त्याचा वापर काम करणा-या महिलांच्या वसतीगृहासाठी होत असल्याची खातरजमा जिल्हा व्यवस्थापन समितीने करावी.
३	वसतीगृहासाठी भाडेतत्वावर घेतल्या इमारतीचे बांधकाम शासकीय निधीतून केलेले नसावे. तसेच यासाठी करण्यात येणारी भाडे निश्चिती सार्वजनिक बांधकाम विभाग व जिल्हाधिकारी यांच्या मूल्यमापन अहवालावर अवलंबून राहिल. प्रवेशितांकडून भाडेपोटी प्राप्त रक्कमेचा वापर वसतीगृहाची देखभाल, सुरक्षा खर्च, कार्यालयीन खर्च, पाणीपट्टी, वीजबील, किंवा खानावळी व्यतिरिक्त इतर सुविधांकरिता करण्यात यावा.
४	सर्व प्रस्तावांना दोन वर्षासाठी मान्यता देण्यात येईल. तदनंतर दर दोन वर्षांनी त्याचे शासन/त्रयस्थ संस्थेकडून मूल्यमापन करण्यात येवून वेळोवेळी दोन वर्षासाठी मान्यता देण्यात येईल.
५	शासनाकडून प्राप्त अनुदानाचा गैरवापर केल्यास शासकीय अनुदानाची रक्कम विहित कार्यपद्धतीन्वये व्याजासहीत वसुली करणेबाबत प्रत्येक संस्थेने बंधपत्र देणे आवश्यक राहिल. सदरील बंधपत्र प्रत्येक हप्ता वितरीत करताना देण्यात येईल, ज्यामध्ये योजनेच्या अटी व शर्तीच्या भंगाचाही उल्लेख राहिल.
६	सदर वसतीगृह महानगरात दरमहा रु.५००००/-इतके तर इतर शहरांमध्ये रु. ३५०००/-इतके एकूण (Gross) उत्पन्न असणा-या काम करणा-या महिलांसाठी कार्यरत असलेबाबत अर्जदारास स्वयंस्पष्ट माहिती द्यावी. वंचित घटकातील महिलांना प्राधान्याने प्रवेश देण्यात यावा.
७	इमारत नकाशा व इतर बाबी निश्चित करतांना येणा-या कमाल खर्चाचा विचार करण्यात यावा. Rain water Harvesting व दिव्यांगासाठी विशेष सुविधा करणे बंधनकारक राहिल. वसतीगृहाचा नकाशा तयार करतांना योजनेतील निकषानुसार असल्याचे नामांकित वास्तुविशारद (Architect) कडून प्रमाणित करावे व त्यास स्थानिक प्राधिकरणाची मान्यता घेण्यात यावी.
८	बांधकामासाठी वापरण्यात येणा-या विविध वस्तु व सामग्रीचे दरपत्रक सादर करतांना सदरील दर सार्वजनिक बांधकाम विभागाने निश्चित केलेल्या दरापेक्षा अधिक असता कामा नये.
९	इमारतीच्या बांधकामाचे/भाडे तत्वावरील इमारतीचे अंदाजपत्रक सादर करतांना यामध्ये वॉशिंग मशीन(२५ प्रवेशितींसाठी एक), गीझर व सोलर उपकरणाच्या खर्चाचा समावेश इमारतभाडे मध्येच करण्यात यावा.

१०	एकदा प्रस्तावास प्रकल्प मंजूर समितीची मान्यता प्राप्त झाल्यानंतर इमारतीच्या बांधकामामध्ये किंवा रचनेमध्ये कोणतेही बदल करता येणार नाहीत. तथापि, अत्यंत अपवादात्मक परिस्थितीत सार्वजनिक बांधकाम विभागाच्या स्पष्टीकरणासह/कारणांसहित प्रकल्प मंजूर समितीस प्रस्ताव सादर करता येईल. तथापि, राज्य प्रकल्प मंजूर समितीने स्पष्टीकरण/कारणे अमान्य केल्यास सदर संस्थेचा प्रकल्प रद्द करण्यात येवून संस्थेकडून व्याजासहित अनुदानाची वसूली करण्यात येईल.
११	सदरील वसतीगृह व डे-केअर सेंटर ना-नफा तत्वावर कार्यरत राहिल याची अर्जदाराने दक्षता घ्यावी.
१२	कोणत्याही टप्प्यावर योजनेतील तरतूदीचे उल्लंघन झाले, वसतीगृह बंद करण्यात आले किंवा वसतीगृहाचा वापर इतर प्रयोजनासाठी करण्यात येत आहे ही बाब लक्षात आली तर शासकीय अनुदानातून निर्माण झालेली मालमत्ता व इमारत केंद्र शासनाकडून परत घेण्यात येईल.
१३	योजनेतील कोणत्याही तरतूदीचे नागरी सोसायटी/ धर्मादाय संस्था/सहकारी संस्था/ Corporate bodies यांनी उल्लंघन केल्यास राज्य शासन किंवा जिल्हा महिला कल्याण समिती यांच्याकडून FIR दाखल करून फौजदारी कार्यवाही करण्यात येईल व अनुदानाची रक्कम व्याजासहित वसूल करण्यात येईल. सदर अनुदानाची वसूली जमीन महसुल तरतुदीनुसार करण्यात येईल.
१४	योजनेची अंमलबजावणी करणारी संस्था/एजन्सी किंवा व्यक्ती यांच्याकडून बंधपत्र घेण्यात येईल, ज्यामध्ये अनुदानातून सुरू करण्यात आलेले वसतीगृह महिला व बाल विकास विभाग मंत्रालयाच्या परवानगीशिवाय इतर प्रयोजनासाठी वापर केला जाणार नाही असे नमूद केलेले असेल.
१५	वसतीगृह एका इमारतीतून दुसऱ्या स्थानांतर करताना राज्यशासनाची परवानगी आवश्यक राहिल.
१६	एखाद्या स्वयंसेवी संस्थेस केंद्र शासनाच्या यंत्रणा उदा. केंद्रीय समाज कल्याण बोर्ड व इतर यांच्याकडून अनुदान प्राप्त झाले असेल किंवा होणार असेल तर केंद्र शासनाच्या या बाबी विचारात घेवून मुल्यमापन जिल्हा व्यवस्थापन समिती/जिल्हा महिला कल्याण समितीने करावे.
१७	वसतीगृह चालविणा-या संस्थेने इमारतीच्या दर्शनी भागात, महिला व बाल विकास मंत्रालय, केंद्र शासन यांच्या सहाय्याने या नावाचे फलक राज्यभाषा/इंग्रजी/हिंदी यातून लावणे बंधनकारक राहिल.
१८	वसतीगृहामध्ये प्रवेश देताना धर्म, जात, वंश, जन्म ठिकाण, भाषा या आधारावर कोणताही भेदभाव करण्यात येवू नये. वसतीगृहात प्रशिक्षणार्थी महिलांनाही प्रवेश देण्यात येईल. तथापि, नोकरी करणाऱ्या महिलांना प्राधान्य देण्यात येईल.

१९	प्रवेशाचे औपचारिक नियम, नियमावली, बालकांचे डे-केअर सेंटरमध्ये प्रवेशपद्धती, वसतीगृह व्यवस्थापनाची सविस्तर माहिती, प्रवेशाची कार्यपद्धती, भाडे व इतर अधिभार(Charges) हे स्पष्टपणे निश्चित केलेले असावेत.
२०	वसतीगृहाचे लेखासंबंधीत कागदपत्रे व्यवस्थित व स्वतंत्रपणे ठेवावीत तसेच आवश्यकतेनुसार सादर केली पाहिजे. केंद्र शासन/राज्य शासनाने या प्रयोजनासाठी प्राधिकृत केलेल्या अधिका-यास कोणतेही कागदपत्रे वेळोवेळी उपलब्ध करून दिले पाहिजेत.
२१	संबंधीत संस्थेने शासकीय अनुदानातून पूर्णतः किंवा अंशतः खरेदी केलेल्या सर्व संपत्तीचे/मालमत्तेचे लेखे व्यवस्थितपणे ठेवले पाहिजेत. सदरील संपत्ती प्रस्तुत प्रयोजनासाठीच वापरण्यात आली पाहिजे. शासकीय अनुदानातून उपलब्ध करण्यात आलेली मालमत्ता शासनाच्या परवानगी शिवाय निर्लेखीत करू नये किंवा त्याचा वापर इतर प्रयोजनासाठी करण्यात येऊ नये. सदरील बाबीचे उल्लंघन झाले असल्याची बाब निदर्शनास आल्यास अशी सर्व संपत्ती/मालमत्ता केंद्र शासनाकडे परत घेण्यात येईल.
२२	कोणताही अखर्चित निधी शासनास परत करण्यात यावा.
२३	वसतीगृह परिसराची तपासणी वेळोवेळी आवश्यकतेनुसार जिल्हा व्यवस्थापनाकडून करण्यात यावी.
२४	वसतीगृहाची इमारत सुस्थितीत रहावी यासाठी इमारतीची वेळोवेळी देखभाल, दुरुस्ती इ.बाबी करण्याची जबाबदारी संबंधीत संस्थेची राहिल. त्यासाठी पुरेसा निधी बाजूला ठेवण्यात यावा.
२५	सुरक्षा व्यवस्थेसाठी नियुक्ती करतांना माजी सैनिकांना प्राधान्य देण्यात यावेत.
२६	<p>वसतीगृहामध्ये खालील सोयीसुविधा उपलब्ध करणे बंधनकारक राहिल-</p> <ul style="list-style-type: none"> मुख्य प्रवेशद्वारावर,आतील प्रवेश द्वारावर आणि वसतीगृहाच्या परिसरामध्ये सीसीटीव्ही बसविण्यात यावा व त्याचे १५ दिवसाचे चित्रीकरण(Back up) जतन करून ठेवण्यात यावे. डे केअर सेंटरमध्ये स्वच्छता व पुरेसा प्रकाश असावा.तसेच केंद्राजवळ पुरेशी खेळण्यासाठी जागा, वाचनासाठी पुस्तके उपलब्ध असावीत. प्रथमोपचार पेटी व आणीबाबीच्या प्रसंगात डॉक्टर/वैद्यकीय सहाय्यक उपलब्ध होईल याची सोय असावी. प्रवेशितांची उपस्थिती नोंदवही व बालकांच्या मातांचे संपर्क क्रमांक असावेत.

परिशिष्ट- “ब”

संस्थाकडून भाडेतत्वावर चालविण्यात येणाऱ्या वसतिगृहासाठी अर्थसहाय्य मंजुरी साठी आवश्यक असणारी कागदपत्रे खालीलप्रमाणे :-

१	संस्थेची ध्येय, उद्दिष्टे, संस्थेची पार्श्वभूमी व कार्य इत्यादीबाबत माहिती असलेली संस्थेची माहिती पुस्तिका.
२	संस्थेचा करारनामा, घटना, कार्यकारी मंडळाची नावासह यादी , आधारकार्ड क्रमांक आणि पॅनकार्ड क्रमांक सहित.
३	शासनाद्वारे प्रमाणित लेखापरीक्षक अथवा सनदी लेखापाल यांनी प्रमाणित केलेले मागील तीन वर्षांचे लेखापरीक्षण अहवाल, मिळकत आणि खर्चाचे विवरणपत्र, पावती आणि पेमेंट स्टेटमेंट, ताळेबंद इत्यादी.
४	जागा मालका कडून नोकरी करणा-या महिलांसाठी वसतिगृहासाठी भाड्याने घेतलेल्या कराराची प्रत. प्रकल्प मंजूर झाल्यानंतर संस्थेस सक्षम प्राधिकरणा कडून भाडेकरारनामा प्रमाणित करून सादर करावा लागेल.
५	सार्वजनिक बांधकाम विभाग /जिल्हाधिकारी यांनी प्रमाणित केल्यानुसार वसतिगृहासाठी भाड्याने घेतलेल्या जागेचा इमारत बांधकाम नकाशा आणि आवर्ती आणि अनावर्ती खर्चाचे तपशीलवार अंदाजपत्रक सादर करावे. वसतिगृह चालविण्यासाठी संस्थाना देण्यात येणाऱ्या भाड्याचे मुल्यांकन करण्याची जबाबदारी सार्वजनिक बांधकाम विभाग/जिल्हाधिकारी यांची राहिल. संबंधित संस्था आणि जागा मालक यांचा भाडेकरार दोन वर्षांसाठी वैध राहिल. कराराची मुदत संपुष्टात आल्यानंतर संबंधित संस्थेस भाडेकरार नूतनीकरणाकरिता अर्ज करावा लागेल.
